

การส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียน

ETHICS FOR STUDENTS

บทคัดย่อ

จริยธรรมมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ อันเป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ คุณธรรม ประเพณี ค่านิยมในการดำรงชีวิต วิธีการดำรงชีวิต การประพฤติปฏิบัติ จากทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งหลายทำให้ได้แนวปฏิบัติ การปลูกฝังจริยธรรมจึงจำเป็นต้องกระทำตั้งแต่เด็ก อันจะเป็นพื้นฐานแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป การปลูกฝังจริยธรรมจึงเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ ทั้งบิดามารดา ครูอาจารย์ คนในสังคม ทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี สอนสอดแทรกในเนื้อหาวิชา ตลอดจนจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้เรื่องจริยธรรมโดยตรง

Abstract

Ethics covers every of activities associated to human life by means of regulation, rule, morals, tradition, value, way of life and practices. This is based on a range of moral development theories and brings about rules of human conduct. Ethics implantation is then necessary to be implanted in children since they are young. This will also be the foundations for their further way of living. Thus, ethics implantation becomes adult's responsibility. For ethics understandings, parents, teachers or anybody in the society have to act as role model or integratedly teach them in any subject matter or even let them directly participate in activities.

¹ รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

บทนำ

ปัญหาอย่างหนึ่งของสังคมปัจจุบัน คือ ปัญหาทางจริยธรรม สังคมตั้งความคาดหวังว่าครูจะต้องมีหน้าที่อบรมนักเรียนให้เป็นเด็กดี ประพฤติตนตามมาตรฐานทางจริยธรรม หรือเป็นคนมีศีลธรรม และผู้เชี่ยวชาญหลายท่านมีความเห็นว่าการแก้ปัญหาวิธีหนึ่ง คือ การจัดการสอนจริยธรรมในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นสำหรับผู้เป็นครูควรจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยต่าง ๆ รวมทั้งองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม เช่น ทฤษฎีของเพียเจท์ ทฤษฎีของโคลเบอร์ก

ความหมายของจริยธรรม

อาวี ตันท์เจริญรัตน์ (2551, หน้า 139-167) ได้รวบรวมเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ดังนี้

จีนโฮลด์ รัสบ่าเธอ ได้ให้ความหมายโดยวิเคราะห์จากรากศัพท์ คำว่า จริยธรรม มาจากคำว่า จริยะ + ธรรม จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือการปฏิบัติตน ธรรม หมายถึง ความเป็นจริงอันเป็นไปตามธรรมชาติ เมื่อนำคำ 2 คำมารวมกันเป็นจริยธรรม จึงหมายความว่า ความเป็นความประพฤติ หรือการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง หรือสอดคล้องตามความเป็นจริงอันเป็นไปตามธรรมชาติ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติ การกระทำ และผู้ประพฤติต้องรู้โอกาส เวลา สถานที่ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมพัฒนานั้นให้เป็นที่ไปด้วยดี

พุทธทาส อินทปัญโญ กล่าวว่า จริยธรรม หรือศีลธรรม ได้แก่ระเบียบซึ่งมุ่งปฏิบัติให้เกิดความผาสุก ความสงบสุข ให้แก่สังคมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมนุษย์ได้ทำขึ้น บัญญัติขึ้น แต่งตั้งขึ้นตามเหตุผลของมนุษย์หรือความต้องการของมนุษย์

สาโรช บัวศรี กล่าวว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติเพื่อให้อยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภูติ ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของสิ่งที่คนประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดีงามและความถูกต้องในสังคมโดยมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่คุณงามความดีของสังคมในส่วนรวม

มาโนช ตันตขวนิชย์ ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมว่า คำว่า "จริยธรรม" เป็นคำสมาสระหว่างคำ จริยา หรือ จรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยา ที่ควรประพฤติ กับคำว่า ธรรม หมายถึงความ

ถึง คุณธรรม ความดี ความชอบ ความถูกต้อง เมื่อเอา 2 คำมารวมกันมีความหมายว่าความประพฤติชอบที่น่าพึงปรารถนาของผู้อื่นที่ได้พบเห็นความประพฤติในที่นี้ หมายถึง ความประพฤติของบุคคลแต่ละคนที่แสดงออกมาเป็นประจำวัน เป็นอุปนิสัยสืบเนื่องมาจาก ความคิด ความเชื่อถือ หรือเป็นนิสัยที่สะสมไว้ มิใช่เป็นการแสดงออกที่เสแสร้งทั้งกาย วาจา ใจ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้มีความเห็นเกี่ยวกับการนิยามของจริยธรรมว่า จริยธรรมคือพฤติกรรมทางสังคมที่มีคุณสมบัติอยู่ใน 2 ประเภท คือ

1. เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมส่วนใหญ่นิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

2. เป็นลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามจำกัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมาการู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และไม่ควร ฉะนั้นผู้ที่มีการจริยธรรมสูงก็จะอยู่ในประเภทที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และมีประเภทหลังน้อยนั่นเอง

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายคำว่า จริยธรรม ธรรมที่เป็นข้อประพฤติดี, ศิล, กฎศีลธรรม

กรมวิชาการ ได้กล่าวว่า จริยธรรม คือ การกระทำทั้งกาย วาจาและใจที่ตั้งงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

พนิต หนินนาคินทร์ กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึงความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติต้องรู้จักว่าสิ่งใดผิด และสิ่งใดถูก ดังนั้นการปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ การปฏิบัติทางกายต้องสอดคล้องกับความรูสึกทางจิต

โคลเบอร์ก (Kohlberg) กล่าวถึงจริยธรรมว่าเป็นความรู้สึกลึกซึ้งขอบชีวิต เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้น จนกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง ผลของการกระทำพฤติกรรมอันนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นผิดหรือถูก โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสิน

จากการให้ความหมายของจริยธรรม ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึงความประพฤติ หรือการปฏิบัติตนที่ถูกต้องสามารถแยกแยะตัดสินใจได้ว่าอะไรผิด อะไรถูก และแสดงความพึงพอใจ เลื่อมใส ศรัทธา นำมาซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีแนวทางความประพฤติในเรื่องของความดี ความถูกต้องในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมอย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

ในกรณีเช่นนี้ จริยธรรม มีความหมายครอบคลุมกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์อันเป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ คุณธรรม ประเพณี ค่านิยมในการดำรงชีวิต วิธีการดำรงชีวิต การประพฤติปฏิบัติ หรือการนำวิธีการไปใช้ และผลจากการประพฤติปฏิบัตินั้น การปลูกฝังพื้นฐานทางจริยธรรม จึงจำเป็นต้องรู้ธรรมชาติของชีวิต ความเป็นไปของชีวิต แนวทางในการดำเนินชีวิตตลอดจนการรู้เหตุผลของการกระทำนั้น ๆ อย่างถูกต้อง

ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งอาจจะกระทำไปในทางที่ดีงาม หรือไม่ถูกต้องก็ได้ พฤติกรรมที่มีจริยธรรมเป็นลักษณะของการกระทำที่เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ขัดต่อสภาพความเป็นอยู่ ความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลโดยทั่วไปส่วนการกระทำที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องย่อมทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพราะเป็นสิ่งที่สังคมไม่ต้องการ ไม่ยอมรับ และเนื่องจากสังคมประกอบด้วยบุคคลหลายกลุ่ม จริยธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้กระทำในสิ่งที่ดีงามเป็นไปอย่างถูกต้อง ไม่เบียดเบียนทั้งตัวเองและบุคคลอื่น จะเห็นได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เช่น การเอารัดเอาเปรียบ การทุจริตฉ้อฉล การใช้เส้นใก้ล คอรัปชั่น การฆ่าฟัน ช่มชู้ฆ่าเรา ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีพื้นฐานทางจริยธรรมทั้งสิ้น จริยธรรม จึงเป็นตัวสร้างสรรค้จรรโลงสิ่งที่ดีงาม หากบุคคลหรือสังคมใดมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน หรือมีความสำนึกทางจริยธรรม และกระทำในสิ่งที่ดีงาม ที่สังคมยอมรับ บุคคลและสังคมนั้นก็จะมีแต่ความปกติสุข

องค์ประกอบจริยธรรม

จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ส่วนประกอบด้านความตระหนักรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม ความสามารถในการตัดสินใจแยกความถูกต้อง ออกจากความไม่ถูกต้องด้วยการคิด

2. ส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจ เสื่อมใส ศรัทธา เกิดความนิยมยินดีที่จะนำจริยธรรมไปเป็นแนวปฏิบัติ

3. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรม การกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูก หรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่ทำพฤติกรรมแบบใดจะขึ้นอยู่กับส่วนประกอบทั้ง 2 ประการที่กล่าว ข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาและความรุนแรงของสถานการณ์ที่รุมเร้าบุคคลนั้นอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าจริยธรรมประกอบไปด้วย 3 มิติ คือ ความรู้ ความรู้สึก และความประพฤติที่จะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ

ประเภทของจริยธรรม

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ กล่าวไว้ว่า จริยธรรมเป็นของดีเป็นพลังกระตุ้นให้คนมี การคิด การพูด การทำที่ดี เป็นเหตุให้เกิดความเจริญแก่ตนเอง แก่คนอื่น และแก่ประเทศชาติ ดังนั้น จึงแบ่งจริยธรรมเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ประเภทสร้างความเจริญแก่ตนเอง

จริยธรรมประเภทนี้มีคุณสมบัติทำให้คนมีความเจริญก้าวหน้าด้านการเรียน การงาน และด้านสังคม ผู้มีจริยธรรมดังต่อไปนี้ จะประสบความสำเร็จก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน คือ

- ความขยันขันแข็ง	- ความอดทน
- ความพยายาม	- ความรู้จักพึ่งตนเอง
- ความรักในความก้าวหน้า	- ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ความรักในความรู้	- ความรู้จักค่าของเวลา
- ความตรงต่อเวลา	- ความเอาจริงเอาจังในการงาน

- ความรอบคอบ
- ความประหยัด
- ความรู้จักยับยั้งชั่งใจ
- ความมีจิตใจกว้างเบิกบาน
- ความเป็นผู้ที่เห็นการณ์ไกล
- ความมีเหตุผล
- ความรักในความสะอาด
- ความเกลียดกลัวต่อความชั่ว
- ความเป็นคนช่างสังเกต
- ความรู้จักประมาณ
- ความกล้าหาญ
- ความมีใจหนักแน่นมั่นคงขยันดี
- ความรู้จักเลือกคบคน
- ความคงเส้นคงวา
- ความเป็นผู้มีระเบียบ
- ความรักในความดี

2. ประเภทส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ คือ

- ความมีไมตรีจิตมิตรภาพ
- ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ความเคารพต่อความคิดเห็นของผู้อื่น
- ความกตัญญูกตเวที
- ความรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว
- ความรู้จักรับผิดเมื่อผิด
- ความจริงใจในการพูดการทำ
- ความรู้สึกมีความรับผิดชอบ
- ความรู้จักกาลเทศะ
- ความสุภาพอ่อนโยน
- ความรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ความซื่อสัตย์
- ความมีน้ำใจนักกีฬา
- ความถ่อมตน
- ความมีระเบียบวินัย
- ความเคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
- ความเลื่อมต้นเลื่อมปลาย

3. ประเภทส่งเสริมชาติบ้านเมือง คือ

- ความรักชาติ
- ความรักธรรมชาติ
- ความรักสมบัติสาธารณะ
- ความกล้าหาญ
- ความเคารพนับถือศาสนา
- ความเห็นแก่ส่วนรวม
- ความรักศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- ความเสียสละ
- ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
- ความรักประเพณีอันดีงาม

ทฤษฎีที่ใช้อธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมมีหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีปัญญานิยมของเพียเจท์ และโคลเบอร์ก สำหรับทฤษฎีของฟรอยด์และ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอธิบายว่า บุคคลรับค่านิยมและมาตรฐานทางจริยธรรมจากการสอนของบิดามารดาและโดยการเลียนแบบ ส่วนทฤษฎีของเพียเจท์และโคลเบอร์กถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเกิดควบคู่กับการพัฒนาเขาว์ปัญญา และเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับคนอื่น ซึ่งอาจจะเป็น บิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อนร่วมวัย ในที่นี้จะขอกล่าวตามทฤษฎีของเพียเจท์และโคลเบอร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์

ในการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม เพียเจท์ ได้ใช้วิธีสังเกตเด็กวัยต่าง ๆ เล่นเกมและใช้คำถามในการวิเคราะห์ข้อมูล เพียเจท์มีวัตถุประสงค์สองอย่าง คือ เพื่อดูว่าเวลาเด็กเล่นเกมเด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในการเล่นอย่างไร เพื่อจะศึกษาว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการเล่นอย่างไร เพียเจท์ได้สรุปผลของการวิจัยไว้ในหนังสือชื่อว่า "The Moral Judgment of The Child" เพื่อประกอบคำอธิบายจะยกตัวอย่าง "เกมลูกหิน" ที่เพียเจท์ใช้ในห้องทดลอง เกมลูกหินที่มีชื่อว่า "สี่เหลี่ยมจัตุรัส" (Squares) จะเริ่มด้วยการเขียนรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสบนพื้น และวางลูกหินหลายลูกในสี่เหลี่ยมจัตุรัส ให้ผู้เล่นโยนลูกหินกระแทกลูกหินในสี่เหลี่ยมออกไป กฎเกณฑ์ในการเล่นหลายอย่าง เป็นต้นว่า กฎเกณฑ์เกี่ยวกับใครจะเป็นผู้มีสิทธิ์โยนลูกหินเป็นคนแรก ผู้ที่จะมีสิทธิ์โยนคนแรกจะต้องเป็นผู้ร้องว่า "ที่หนึ่ง" ก่อนคนอื่นถ้าผู้เล่นอื่นไม่ต้องการให้มีคนใดคนหนึ่งโยนลูกหินเป็นคนแรกก็มีกฎเกณฑ์ป้องกันได้ คือ ต้องมีผู้ร้องคำว่า "ไม่มีที่หนึ่ง" ก่อนที่คนคั้นจะร้องว่า "ที่หนึ่ง" เพียเจท์สังเกตว่าเด็กอายุระหว่าง 5-8 ขวบ จะถือกฎเกณฑ์ในการเล่นอย่างเคร่งครัด และจะปฏิบัติตามกฎโดยไม่มีคำถามใด ๆ เมื่อเด็กโตขึ้นจึงพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ในการเล่นโดยตกลงซึ่งกันและกัน

นอกจากการสังเกตการณ์เล่นเกมต่าง ๆ ของเด็ก เพียเจท์ได้สร้างเรื่องสถานการณ์ผู้เรื่องหนึ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผู้กระทำมีความตั้งใจดี แต่ผลของการกระทำก่อให้เกิดผลเสียหายมากอีกเรื่องหนึ่ง ผู้กระทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมมีความตั้งใจไม่ดี แต่ผลของการกระทำก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยกว่า

เรื่องที่ 1 เด็กชายแดง ได้กินแม่เรียกมากินข้าว กีบไปในห้องกินข้าวแต่เมื่อผลึกประตูห้องกินข้าวเข้าไป ปรากฏว่าแดงทำเอาตั่งวางอยู่บนเก้าอี้หลังประตูตกทำให้แก้ว 15 ใบ ซึ่งอยู่บนถาดแตกหมด โดยที่แดงไม่ทราบเลยว่าจะมีคนเอาถาดถ้วยแก้วมาวางไว้บนเก้าอี้หลังประตู

เรื่องที่ 2 เด็กชายดำ อยู่บ้านคนเดียวเพราะแม่ออกไปทำธุระนอกบ้าน ดำปีนขึ้นไปเอาแยมซึ่งอยู่ในตู้ แต่ขณะที่ยื่นมือไปหยิบขวดแยม มือไปถูกแก้วใบหนึ่งตกลงมาแตก และในที่สุดเด็กชายดำก็ไม่ได้แยมด้วย เพราะอยู่สูงเกินกว่าที่จะเอื้อมถึง

หลังจากเล่าเรื่อง 2 สถานการณ์ให้เด็กฟังแล้ว เพียเจท์ถามเด็กว่า "ใครเป็นคนทำผิดสมควรได้รับโทษมากกว่ากัน" เด็กเล็กอายุระหว่าง 5-8 ขวบ จะตอบว่า แดงควรได้รับโทษมากกว่า เพราะทำด้วยแก้วแตกมากกว่า คือ 15 ใบ ส่วนดำทำผิดน้อยกว่า เพราะทำด้วยแตกเพียงใบเดียว แสดงว่าเด็กเล็กมักจะไม่คิดถึงความต้องการ แรงจูงใจ หรือเจตนาของผู้กระทำ จะตัดสินจาก ความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่ตนเห็น ถ้ามีความเสียหายมากก็ควรจะได้รับโทษมากกว่า

ขั้นของการพัฒนาการทางจริยธรรม

เพียเจท์ ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ

1. เฮเทอโรโนมัส (Heteronomous) เป็นขั้นที่ผู้กระทำรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรมมาจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตนและถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามเปลี่ยนแปลงไม่ได้
2. ออโตโนมัส (Autonomous) เป็นขั้นที่ผู้กระทำเชื่อว่ากฎเกณฑ์ คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ คือ ความร่วมมือ และการนับถือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญและคิดจูงใจผู้กระทำ

ลักษณะของการพัฒนาการขั้นเฮเทอโรโนมัส

เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ปี รับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดา มารดา ครู และเด็กโต เด็กวัยนี้จะมีความเชื่อถือ ดังต่อไปนี้ พฤติกรรมใดจะถูกตอง หรือ ดี ก็ต่อเมื่อผู้แสดงพฤติกรรมได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กฎเกณฑ์มีไว้สำหรับปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และแก้ไขไม่ได้ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยเด็ดขาด ถ้าใครทำตามกฎเกณฑ์เป็นคนดี และคนที่ไม่ทำตามกฎเกณฑ์เป็นคนไม่ดี การใช้จรรยาวิพากษ์ หรือการประเมินตัดสินว่าใครผิด ใครถูก ไม่คำนึงถึงความต้องการแรงจูงใจ หรือเจตนาของผู้กระทำ

ลักษณะของพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นออโตโนมัส

เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้ เป็นเด็กที่มีอายุ 9 ขวบขึ้นไป เด็กในวัยนี้จะมี ความเชื่อดังต่อไปนี้

1. กฎเกณฑ์ คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล และกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากบุคคลที่
ใช้กฎเกณฑ์นั้นตกลงกันว่าจะเปลี่ยน

2. กฎเกณฑ์จะมีความหมายหรือมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อบุคคลที่จะต้องปฏิบัติตามรับกฎเกณฑ์
นั้น การร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกัน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรมการใช้
จรรยาวิพากษ์ หรือประเมินตัดสินว่า ใครถูก ใครผิด คำนึงถึงความต้องการ แรงจูงใจและเจตนาของ
ผู้กระทำ

ข้อสรุปที่สำคัญ ที่เผยแพร่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม คือ พัฒนาการ
ทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นเป็นไปตามขั้น และขึ้นกับวัย คล้ายคลึงกับพัฒนาการทางเซาว์ปัญญาเป็นผล
ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสิ่งแวดล้อมทางสังคม เด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ขวบ จะยอมรับ
มาตรฐานทางจริยธรรม หรือกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครูและเด็กที่โตกว่า เด็ก
จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด และเชื่อว่ากฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เมื่อเด็กอายุมากขึ้น คือ
ตั้งแต่ 9 ขวบขึ้นไป จะมีความคิดว่ากฎเกณฑ์ คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคลและผู้ที่ใช้กฎเกณฑ์จะต้องมี
ความร่วมมือและนับถือซึ่งกันและกันและกฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้

ทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต

ทฤษฎีของโคลเบิร์ตเป็นทฤษฎีที่มีหลักฐานสืบเนื่องมาจากทฤษฎีของเพียเจต์
แต่โคลเบิร์ตได้ปรับปรุงวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ผลรวม ทั้งได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะใน
ประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ได้ทำการวิจัยในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป เช่น ประเทศไต้หวัน
ตุรกี เป็นต้น โคลเบิร์ต ได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ระบบการให้คะแนนอย่างมีระบบแบบแผนผู้ที่จะใช้
วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรมจะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษ วิธีการวิจัยที่โคลเบิร์ตใช้
คล้ายคลึงกับวิธีการของเพียเจต์มาก คือ การสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่
จะตัดสินใจได้ว่าถูกหรือผิด "ควรทำ" "ไม่ควรทำ" อย่างเด็ดขาดเพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง
การตอบจะขึ้นอยู่กับวัยของผู้ตอบ เกี่ยวกับความสนใจในบทบาทของผู้แสดงพฤติกรรมในเรื่องค่านิยม
ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรม หรือหลักการที่ตนยึดถือ ตัวอย่าง
สภาพการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมของโคลเบิร์ตใช้กันมีมากดังนี้

“...ในยุโรปมีผู้หญิงคนหนึ่งป่วยเป็นโรคมะเร็ง มีอาการสาหัสใกล้จะเสียชีวิต นายแพทย์ที่รักษาบอกกับสามีผู้หนึ่งคนนั้นว่ามียาที่จะช่วยรักษาชีวิตของเขาได้ เป็นยาที่เภสัชกรในเมืองเดียวกันเพิ่งค้นพบแต่ยาแพงมาก เพราะประกอบด้วยเภสัชกรชายเอากำไรมาก คือ สิบลบาทของต้นทุน ราคาขายต้นทุนคือ 200.00 ดอลลาร์ แต่เภสัชกรขาย 2,000.00 ดอลลาร์ นายไฮนส์ สามีของผู้หญิงที่ป่วยเป็นโรคมะเร็งอยากได้ยามารักษาภรรยาเขามากพยายามยืมเงินทุกคนที่เขารู้จักเพื่อนำมาซื้อยา แต่ยืมได้เพียง 1,000.00 ดอลลาร์ เขาจึงขอให้เภสัชกรลดราคาขายลง เภสัชกรตอบว่า “เสียใจฉันลดราคาขายให้ได้ฉันเป็นคนค้นพบยานี้ และฉันจะเอากำไรจากการขายยานี้” เมื่อนายไฮนส์ได้ฟังก็เกิดความผิดหวังและกลุ่มใจว่าภรรยาจะตาย ถ้าไม่ได้ยาไปรักษาจึงตัดสินใจขโมยยาให้ภรรยา...”

จากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่าง ๆ โคลเบิร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก มีทั้งหมด 6 ขั้น คำอธิบายของแต่ละระดับและขั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กมีดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-conventional Level) ในระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู หรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตอบแทนที่จะนำรางวัลหรือจากการลงโทษมาให้

พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับรางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับการลงโทษ

โคลเบิร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

1. การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment Obedience Orientation)
2. กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตนเอง (Instrumental Relativist Orientation)

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม (Conventional Morality)
พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดา มารดา กลุ่มคนที่เป็นสมาชิก หรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรทำ หรือทำผิดเพราะกลัวว่าตนไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามมาที่เกิดแก่ตน ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม ระดับนี้มีแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

1. ความคาดหวัง และการยอมรับของสังคม สำหรับ "เด็กดี" (Interpersonal Concordance of good Boy "nice girl" Orientation)

2. กฎและระเบียบ (Law - and order- Orientation) การทำถูกไม่ประพฤติผิด คือ การทำตามหน้าที่ประพฤติตนไม่มีผิดกฎหมายและรักษาระเบียบแบบแผนของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post- conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้กระทำ หรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรม ด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตามการตัดสินใจ "ถูก" "ผิด" "ควร" "ไม่ควร" มาจากวิจารณญาณของตนเอง กฎเกณฑ์-กฎหมาย ควรจะตั้งหลักความยุติธรรม ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

1. สัญญาสังคม หรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation)
2. หลักการธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation)

สรุปแล้ว พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มี 3 ระดับ และ 6 ชั้น โดยมีชั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นลงโทษและเชื่อฟัง

โคลเบอร์ก กล่าวว่าในชั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรมของตน ถูก ผิด เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำผิด และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำอีกพฤติกรรมใดที่มีผลตามมาด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ ถูก และจะทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ชั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน

ในชั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเองหรือกระทำดี เพราะอยากได้ของตอบแทน หรือรางวัลไม่ได้คิดถึงความยุติธรรม หรือความเห็นอกเห็นใจของผู้อื่นหรือความเลื่อมใสต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในชั้นนี้ทำเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองแต่มักเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น "ถ้าเธอทำให้ฉัน ฉันจะทำให้"

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับ "เด็กดี"

พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของคนดี ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดา มารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม ดี หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบหรือยอมรับหรือไม่ประพฤติผิดเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ

โคลเบอร์ก อธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดี หรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม

ขั้นที่ 5 สัญญาหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา

ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูก สมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์ และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมได้ ใช้ความคิด และเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูกในขั้นนี้ การถูกและผิด ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคลแม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไข โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation)

ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานทางจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรมเพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ถูก หรือผิดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาใหม่ในธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

โคลเบอร์ก ได้ยกตัวอย่างคำตอบของผู้ตอบสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรม เรื่อง ผู้หญิงที่ป่วยเป็นมะเร็งมีอาการสาหัสใกล้จะเสียชีวิตได้กล่าวในตอนต้น

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 1 มีความเห็นว่า นายไฮนส์สามีไม่ควรขโมยยา การขโมยของผู้อื่นสำคัญกว่าการช่วยชีวิตของภรรยา โดยไม่คำนึงถึงค่าของชีวิต หรือไม่สามารถที่จะเข้าใจว่า นายไฮนส์เห็นว่าชีวิตภรรยามีค่าควรจะช่วยโดยขโมยยามารักษา

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 2 มีความเห็นว่า ควรจะขโมยถ้าชีวิตภรรยาคุ้มค่าสำหรับตน หรือถ้าผู้ตอบและภรรยามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็ควรขโมย แสดงว่าค่าชีวิตมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ต่อกัน

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 3 มีความเห็นว่า ถ้าสามีเป็นคนดีก็ควรขโมยมาเพื่อช่วยชีวิตของภรรยา ถ้าไม่ช่วยแสดงว่าเป็นคนไม่ดี

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 4 มีความเห็นว่า ถ้าสามีจะขโมยมาช่วยชีวิตภรรยา ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นสิ่งที่เขาควรจะต้องทำ กฎหมายยังเป็นกฎหมาย

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 5 มีความเห็นว่า สามีควรขโมยมาช่วยชีวิตภรรยา เพราะสิทธิของภรรยาที่จะมีสิทธิมีชีวิตอยู่มีความสำคัญมากกว่าสิทธิภักษกรที่เป็นเจ้าของยา หรือสมบัติอื่น ๆ ทุกคนในสังคมจะคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ คือ สิทธิจะมีชีวิตอยู่

ผู้ตอบที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 6 มีความเห็นว่า การขโมยเป็นสิ่งที่ถูกในกรณีนี้ เพราะขโมยเพื่อช่วยชีวิตมนุษย์และชีวิตมนุษย์มีค่ามากกว่าทรัพย์สินและสิ่งอื่นใด

สำหรับพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นที่ 6 โคลเบิร์กและนักจิตวิทยาที่นำการวิจัยของโคลเบิร์กไปใช้ พบว่ามีน้อยคนที่จะอยู่ในขั้นนี้ คือ เพียง 5-6% ของผู้ใหญ่ และโดยทั่วไปส่วนใหญ่จะ ไม่อยู่ในพัฒนาการระดับใดระดับหนึ่ง ของการพัฒนาการทางจริยธรรมร้อยเปอร์เซ็นต์ เด็กเล็ก ส่วนมากมักจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ 1 และขั้นที่ 2 เช่น เด็กที่มีอายุ 7 ปี จำนวนร้อยละ 93 มีพัฒนาการทางจริยธรรมระดับที่ 1 หรือขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 จำนวนที่เหลือจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ 2 (7%) แต่จะไม่มีใครในวัยนี้ที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมระดับที่ 3 เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จำนวนร้อยละ ของพัฒนาการในระดับขั้นที่ 1 และระดับขั้นที่ 2 จะลดลง และจำนวนร้อยละ ของเด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ 2 และขั้นที่ 3 จะเพิ่มขึ้นเป็นต้นว่าเด็กอายุ 16 ปี จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมระดับที่ 1 หรือขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เพียง 15% และ 59% ของเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่ 2 หรือขั้นที่ 3 และที่ 4 ส่วนจำนวนร้อยละที่เหลือจะมีพัฒนาการจริยธรรมระดับที่ 3 หรือขั้นที่ 5 และที่ 6 (16%)

การส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม

พัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development) ออสมรอด (Ormrod) ได้ให้คำอธิบายว่า คือพัฒนาการของบุคคลในการทำความเข้าใจเรื่องผิดชอบ ชั่วดี ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนดีในสังคมได้ คำว่า "จริยธรรม" นี้ นักการศึกษา ผู้ปกครอง นักการเมือง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ มักจะได้เถียงกันว่าสถาบันการศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อการสอนจริยธรรมของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด เมื่อใดก็ตามที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติอันไม่น่าพึงปรารถนาของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนติดยาเสพติด ผู้เรียนทะเลาะวิวาทกัน ผู้เรียนกลายเป็นอาชญากร เมื่อนั้นหลาย ๆ ฝ่ายก็จะออกมาโจมตีสถานศึกษาที่ละเลยในเรื่องนี้ จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงว่าสังคมคาดหวังให้สถานศึกษารับผิดชอบต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้เรียน เช่นเดียวกับที่คาดหวังให้ส่งเสริมทางสติปัญญาของผู้เรียนเช่นกันถึงแม้เรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมจะตั้งขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของหลายสถาบันทางสังคมร่วมกัน แต่สถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้นำในการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้เรียนด้วยเช่นกัน เช่น ครูทุกคนจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ขณะสอนทุกรายวิชาต้องมีการสอดแทรกการปลูกฝังความรู้สึกผิดชอบชั่วดี แยกแยะความถูกต้องและไม่ถูกต้อง ครูทุกคนช่วยกันฝึกลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียน เป็นต้น

แนวคิดของโคลเบอร์ก ซึ่งมีต่อการศึกษา

ในปี ค.ศ. 1970 โคลเบอร์ก ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการใช้ "เทคนิคอภิปราย" เพื่อที่จะสอนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยเขาได้แนวคิดนี้จากการสังเกตการณ์ใช้ชีวิตของชาวอิสราเอล ใน Kibbutz โดยที่โรงเรียน Kibbutz ได้ให้ทั้งครูและนักเรียนช่วยกันคิดถึงปัญหาร่วมกันและให้แต่ละคนคิดวิธีการที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่น ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีที่จะจัดการกับพฤติกรรมที่ผิดศีลหรือผิดกฎหมาย เช่น คนขโมยของจากที่พักรถขณะที่เจ้าของออกไปข้างนอก เป็นต้น วิธีการนี้ไม่ค่อยได้ผลนักแต่ได้ผลดีทางโรงเรียนได้ให้เวลาและให้อำนาจกับนักเรียนในการที่จะเป็นผู้กำหนด หรือตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างกฎเกณฑ์ในโรงเรียน นอกจากนั้นสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในโรงเรียนจะต้องเป็นไปด้วยดี วิธีการนี้ไม่ค่อยแพร่หลายนัก

ต่อมามีนักจิตวิทยาบางคน เช่น โรนัลด์ กาลเบรท และโรมัล โจนส์ มีความคิดว่าจะมีวิธีอื่นที่จะนำมาใช้สอนเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ให้ได้ผล ซึ่งเขาได้ใช้เรื่องที่

เป็นจริงในรูปจริยธรรมหลาย ๆ เรื่องพร้อมทั้งให้นักเรียนแต่งเรื่องที่เป็นจริยธรรมด้วยตัวเองเพื่อใช้กระตุ้นความคิด และนำไปสู่การอภิปราย

ต่อมามีนักจิตวิทยาคนอื่น ๆ ได้พัฒนาเทคนิคเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม โดยสังเกตจากการศึกษาของทั้ง เพียเจท์และโคลเบอร์กซึ่งมีลักษณะค่อนข้างละเอียดลออมากกว่าที่ใช้กันอยู่ โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงเหตุการณ์จริง ๆ ในชีวิตประจำวันที่พบอยู่เป็นประจำจนกระทั่งนักเรียนพบว่าตนเองก็มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นคล้ายคลึงกันกับเรื่องที่อภิปราย และนักเรียนจะได้รับการช่วยเหลือให้สามารถตัดสินใจเลือกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ซึ่งเรียกวิธีการเช่นนี้ว่า "พัฒนาการทางจริยศึกษา" (Developmental moraleducation) นอกจากนั้นยังได้ให้ข้อคิดว่าถ้าครูหมดเรื่องที่จะนำมาให้นักเรียนอภิปรายก็ให้ใช้เรื่องจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีและหาง่ายที่สุด นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะวิธีที่ครูสามารถนำไปใช้สอนในวิชาที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ได้ดังนี้

ครูสอนวิทยาศาสตร์กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้เหตุผลทางจริยธรรมในเรื่องที่เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์กับพลังงานถ่านหิน

ครูสอนวิชาหน้าที่พลเมือง กระตุ้นการใช้ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการมีอิสระในการพูดซึ่งขัดแย้งกับการปกป้องความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการสอนหัวข้อการกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรม

เด็กเล็กจะมีการตอบสนองเกี่ยวกับข้อขัดแย้งในเรื่องจริยธรรมแตกต่างจากเด็กโตพยายามที่จะทำความเข้าใจแนวคิดของนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนได้สื่อแนวคิดนั้นโดย การเปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถ

กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงการมีจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์จำลองในหลาย ๆ ตัวอย่าง และโดยการใช้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงการมีจริยธรรมควรจัดให้จริยศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ควรแทรกไปในทุกวิชามีใช่เฉพาะชั่วโมงจริยธรรมเท่านั้น

สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนอภิปรายได้อย่างอิสระ เช่น การจัดกลุ่มให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกันฝึกทักษะการเป็นผู้พูด-ผู้ฟังในการสื่อสาร และการกระตุ้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะเป็นพิเศษเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอภิปรายจากการให้นักเรียนช่วยกันคิดเรื่องทางจริยธรรมซึ่งต้องการ การอภิปรายมากที่สุด และช่วยกันสร้างสถานการณ์ทางจริยธรรมทั้งที่เป็นจริงและที่แต่งขึ้นให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ใช้คำถาม “ทำไม” ภายหลังจากที่ถามนักเรียนว่า “นักเรียนจะทำอะไร” ถ้าต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ใช้ในการอภิปราย ถามเพื่อให้นักเรียนอธิบายว่าทำไมถึงทำเช่นนั้น สร้างเรื่องให้ซับซ้อน หลังจากให้นักเรียนได้ตอบคำถามที่เป็นข้อความเริ่มต้นแล้วให้เพิ่มเติมองค์ประกอบอื่นที่ซับซ้อนขึ้น เช่น ถ้าเหตุการณ์นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนที่รักที่สุด ใช้ตัวอย่างที่เป็นเรื่องส่วนตัว และเป็นเรื่องกลาง ๆ เช่น ให้นักเรียนสมมติตัวเองว่าเป็นคน ๆ นั้นที่ต้องเผชิญกับปัญหาทางจริยธรรมตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือจากการดูโทรทัศน์

ประโยชน์ของการเข้าใจลำดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมในห้องเรียน

ห้องเรียนทุกห้องจำเป็นต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่นักเรียนทุกคนต้องทราบ และปฏิบัติเพื่อความเรียบร้อยของห้องเรียน ถ้าครูอธิบายเหตุผลของการมีกฎเกณฑ์และพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเขียน ระเบียบกฎเกณฑ์ของห้องแทนการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของโรงเรียนเพราะเกรงว่าถูกทำโทษ หรือประพฤติผิดต้องการรางวัล จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นสูง นอกจากนี้ครูจะช่วยพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนได้ ถ้าครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ชี้แจงเหตุผลเวลาทำโทษ จะช่วยนักเรียนให้มีสติมีความรับผิดชอบควบคุมความประพฤติของตนเอง (Self-control)

บรรณานุกรม

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). **จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษาพฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์. (2520). **รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ทิพย์วรรณ กิตติพร. (2543). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ธีรพร อุวรรณโน. (2530). **จริยธรรมกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญ. (2547). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี ตันต์เจริญรัตน์. (2551). **จิตวิทยาการเรียนรู้**. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919

1918-1919